Oratio

DE HISTORIA, EIVSQVE DIGNITATE, PARTIBVS, ATQVE IN PRIMIS EA, QVÆ DE GENTILITATIBVS AGIT, NEC NON ALIIS, QVÆ AD IDEM argumentum pertinentia, moneri vtiliter poſſe viſa ſunt:

Scripta & recitata præfationis in prælectionum publicarum operas ergò,

A

REINERO REINECCIO STEINHEMIO.

FRANCOFVRTI
APVD AND. WECHELVM.
M. D. LXXX.

RELIGIOSISS. PRINCIPI, ILLVSTRIBVS ET GENEROSIS DOMINIS, DN. HERMANNO,

Antiſtiti Mindenſi, DN. WILHELMO, Præpoſito Hildesheimenſi, DN. ANTONIO, Decano Colonienſi, D D. D. IODOCO, ADOLFO & ERNESTO, Comitibus Holſatiæ, Schaumburgi & Sterneberge, &c Dominis ſuis clementiſſimis:

S. D.

REINERVS REINECCIVS STEINHEMIVS.

IN ijs, quibus res præclarè geſtas tranſmittere ad poſteritatem curæ fuit, aliqui hanc peculiarem præſtitere operã, vt ob hiſtoriæ perpetuæ corpore ſeiunctas tanquam [illegible] inſtituerent. Et excelluere quidem in hoc argumẽti genere, è veteribus Plutarchus, Æmilius Probus, Cornelius Nepos, Suetonius, Plinius Iunior: e recentioribus Paulus Iouius, Georg. Fabricius, Henricus Pantaleon & alij. Nec caret id inſtitutũ vtilitatis fructu eximio. Vt ne enim perſequar ſingula, proponuntur tanquam in viuo ſpeculo & virtutum & vitiorum exempla, & ita proponuntur, vt cum illa decus & gloria, hæc pernicies & vituperium ſequantur, non poſſit non in eã mens deferri cogitationem atq; curam, vt amare actiones honeſtas, & odiſſe flagitia occipiat. Enimuero omnium illi inſe rectiſſimè conſulunt, qui in quo decurrere quaſi curriculo ſtudio ſe agunt, de eo exempla aliorum ſimilia ſibi proponunt. Sic enim, vt de infinitis vnum atque alterum attingam, & Epaminondæ Thebani imitatio ſummos reddidit bellatores Timoleontem Corinthium, Philippum Macedonem & Philopœmenem Arcadem: & Xenophontea τῷ Κύρῳ παιδεία continentiſſimum Imperatorem Scipionem Africanum.

Cum igitur nuper fortè annales Helmoldi, quem ſacerdotio perfunctum (vulgò Presbyterum & Paſtorem vocant) in vico Butzoe agri Lubecenſis accepimus temporibus HENRICI Leonis, a quo illuſtriß. Ducum Brunſuic. & Luneburg. domus reliqua eſt, in manus ſumpſiſſem, & id operã dediſſem, vt typis prodirent, excerpſi inde ADOLFI II. Comitis Nordalbingiæ Holſatorum & Stormariorũ hiſtoriam. Digna enim viſa eſt, quæ ſeparatim ederetur: Vt ſi quem forte integrum expoſitionis corpus defatigaret, in hoc velati amœno diuerticulo ſe recrearet. Nõ autem ἐν παρέργῳ hoc loco de Adolfo animus eſt. Et quibus idem maioribus editus ſit, quam poſteritatem reliquerit, infra e Crancio dabimus. Hoc optârim, ſemper Germaniam noſtram heroas illius quàm ſimillimos procreare. Quippe qui & religionis ſtudio ſingulari enituerit, & cum armorum tractatione cùm exquiſitam in litteris eruditionem tũ multorum linguarum cognitionem coniunxerit. Vt capere de ipſo exemplum ac documentũ liceat,

quales in toga, quales in armis Principes eſſe oporteat. Nunc de Nordalbingia, cui eſt imperio Adolfus præfuit, addo, intelligi ea ad Cimbricam Cherſoneſum tractum, quẽ Albis & Oceanus Germanicus claudit. In quo Helmoldus gentes nominauit Holſatos, Stormarios & Ditmarſos. Eadem Caroli Magni armis edomita, primum Francis deinde Principibus Saxoniæ paruit. In quibus LOTHARIVS *Cæſ. Holſatiam & Stormariam Adolfo Schaumburgio, quem noſ primum nominamus, attribuit. Nam Ditmarſiam peculiarem tum Comitem ſuum retinuiſſe, ex Helmoldo planum fit. Et quæ poſtmodo prouinciam illam mutationes exceperint, Crancius narrat, & liquidius eo libello explanatur, qui de bello Ditmarſico ſuperioribus annis prodijt. Manſit autem deinde Holſatia & Stormaria Adolfi familiæ. De quo cognoſcere omnia plenius volentem ad Crancij expoſitiones remittimus.*

Inſcripſi autem hanc qualiſcunque induſtriæ opellam noſtram Excelſitati V. religioſiſſ. Antiſtes, illuſtres & generoſi Domini, quod a conditore Adolfo genus & originem ducatis, neq, ſummi herois memoriæ non ſtudere Excelſ. V. vehementer poſſit. Si enim externos ob virtutem admiramur, quanto magis hoc de domeſticis fieri conuenit? cùm in illis ſinus tantùm cognitio inſit, hi decus proprium patrium atq, complectantur. Me quidem vt appellere ad hanc explicationem animum cœperim, tum debita illuſtri genere editis, atq, inprimis de repub. præclare meritis obſeruantia, tu erga patriam communem Saxonum pietas permouit. Nota enim huius in gentes præcipuas tres, hoc eſt, Oſtuales, Angriuarios & Weſtualos diſtinctio vetus. In quibus ſingulis vt hodie etiamnum illuſtris Schaumburgio domus poſſeſſiones retinet, ita Angriuarij & Weſtuali in Archiepiſcopis Colonienſibus principes aliquot lectiſſimos dedit. Accedebat & hoc de Excelſ. T. peculiare, Adolfe Comes, quod quo tempore Vuitebergæ opt. artium ſtudijs operã dares, eodem academia me etiam alumnum habuerit. Proinde voluntate Excelſ. V. dignabitur officium noſtrum clementi, neq, ſuo iure veteres lares ſeroſq, nepotes quaſi poſtliminio repetentem ἐκ σεγῆς tecto excludet. Ego vbi hoc συγγραμμα noſtrum non plane ingratum fuiſſe perſpexero, ad maiora deinceps in illuſtris domus veſtræ hiſtoria aggredi conabor. Habet enim illa in quem ingenium excurrat veluti campum ampliſſimum. Et decũs ſcilicet, atq, pius eſt patriæ facta referre labor, ſecundum Poetam, pium itidem & cum ampliſſ. fructu coniunctum, in illuſtrium familiarum memoria celebranda operam ponere. Excelſ. V. bene & feliciter valeat. Francofurti ad Viadrum M. VIIbr. D. VII.

CIↃ. IↃ. LXXIX.

HISTO-

HISTORIA

DE VITA ET REBVS GESTIS

ADOLFI II. COMITIS NORDALBINGIÆ, HOLSATORVM ET STORMARIORVM, &c. EXCERPTA DE Annalibus Helmoldi, Presbyteri Butzouienſis.

EX LIBRO I.

IN diebus illis obijt Comes Adolfus (fuit hic in Nordalbingis eius nominis primus) habuitq; duos filios. Quorum ſenior Hartungus vir militaris, habiturus erat Comitiam. At iunior filius Adolfus literarum ſtudijs deditus erat. Contigit autem Imp. Lotharium cum grandi expeditione ire in Bohemiam, vbi interfecto Hartungo cum multis nobilibus, Adolfus accepit Comitiam terræ Nordalbingorum, vir prudens, & in diuinis & humanis rebus exercitatiſſimus. Præter facundiam enim Latinæ & Teutonicæ linguæ, Slauicæ nihilominus linguæ gnarus erat. — Cap. 50. *Mors Adolfi primi.* *Hartungus, Adolfi f. Adolfus II.* [illegible]

Ericus, frater Canuti regis, natus de concubina, Dania exturbatus, confugit in ciuitatem Sleſwich. Illi autem memores bonorum, quæ impenderat eis Canutus, receperunt virum, parati pro eo ferre mortem & exterminium. Quamobrem Nicolaus, & filius eius Magnus, præceperunt omni populo Danorum, vt deſcenderent ad pugnam. Sleſwich, circueruntq; obſidione in immenſum. Porro lacus ille, qui ciuitati adiacet, glacie concretus, peruius erat, impugnaueruntq; ciuitatem terra mariq;. Tunc Sleſuicenſes miſerunt nuncios ad Comitem Adolſum, offerentes ei centum Marcas, vt cum gente Nordalbingorum ciuitati præſidio foret. Sed & Magnus tantundem obtulit, vt bello abſtineret. Inter hæc Comes incertus quid ageret, conſuluit maiores prouinciæ. Illi conſuluerunt, ciuitati ſubueniendum, eo quòd mereretur eius ſæpe petitiones. Congregato ergo exercitu Adolſus Comes tranſijt Egdoram fluuium, viſumq; ei fuit paululum ſubſiſtendum, quouſq; vniuerſus conueniret exercitus, eundumq; in terram hoſtilem cum diligenti cautione. Sed populus prædarum auidus, retineri non potuit. Tanta feſtinatione præterlapſi ſunt, vt venientibus primis ad ſyluulam Threuela, nouiſſimi Egdoram fluuium vix attingerent. Audito ergo Magnus Comitis aduentu, elegit de exercitu mille loricatos, abijtque in occurſum exercitus, qui exierat de Holzatia, & commiſit cum eis prælium. Et fugatus eſt Comes, percuſſiq; populi Noldanbingorum attritione maxima. Comes autem, & quotquot fugerant de acie, reuerſi per Egdoram ſaluati ſunt. — Cap. 52. *Ericus, [illegible]* *Threuela ſylua. Magnus hoſtes proſternit.*

Statim vt corpus defuncti Cæſaris (Lotharij Saxonici) perlatum eſt in Saxoniam, & Lutturæ tumulatum, ortæ ſunt ſeditiones inter Henricum regis generum & Adelbertū Marchionem, contendentium propter Ducatum Saxoniæ. Conradus autem rex in ſolium regni leuatur, Adelbertum in ducatu firmare niſus eſt, iniuſtum eſſe perhibens, quenquam principum duos tenere ducatus. Nam Henricus duplicem ſibi vendicabat principatum, Bauariæ atque Saxoniæ. Bellabant ergo hi duo principes, duarum ſororum filij, inteſtinis prælijs, & commota eſt vniuerſa Saxonia. Et quidem Adelbertus præripiens caſtrum Luneburgcum ciuitatibus Bardewich, atque Brema, occidentali Saxonia potitus eſt. Sed & Nordalbingorum fines partibus eius applicati ſunt. Quamobrem Comes Adolphus prouincia pulſus eſt, eo quòd fidem iuratam Imperatrici Rikenzæ & genero eius, temerare noluiſſet. Comitiam eius, vrbes & ſeruitia Henricus de Badwide beneficio Adelberti aſſecutus eſt. — Cap. 55. *Lotharij Cæſaris mors. Contentio Henrici & Alberti. Conradus III. Cæſ.* *Adolfus Comes pulſus. Henricus de Badwide.*

Poſtquam Henricus, gener Lotharij regis, auxilio ſocrus Rikenzæ Imperatricis ducatum obtinuit, & nepotem ſuum Adelbertum Saxonia deturbauit, Adolſus Comes rediit in Comitiam ſuā. Videns autem Henricus de Badewid, quia ſubſiſtere non poſſet, ſuccendit caſtrum Segeberg, arcemq; firmiſſimam Hammenburg, quam Comitis Adolfi mater murato opere conſtruxerat, vt eſſet firmamentū vrbi contra impetus Barbarorum. Hanc ergo domū, & quicquid nobilis ſenior Adolfus conſtruxerat, Henricus — Cap. 57. *Henricus Bauarus [illegible] Saxoniā ab Alberto. Adolfus C. redit.* *Sigeberga & Hamburga arx diſtructæ.*

fugam meditans, demoritus eſt. Poſt hæc Henricus Leo cœpit arma aduerſus Conradum regem, duxitq; contra eum exercitum in Turingiam, ad locum, qui dicitur Cruceburg. Bello itaque per inducias protracto, dux rediit in Saxoniam, & poſt non multos dies mortuus eſt. Obtinuitque filius eius Henricus Leo ducatum Saxoniæ, puer adhuc infantulus. Tunc Domina Gertrudis, mater pueri, dedit Henrico de Badewid Wagirenſium prouinciam, accepta ab eo pecunia, volens ſuſcitare preſſuras Adolfo Comiti, eo quòd non diligeret eum. Poſtquam autem eadem Domina nupſit Henrico, fratri Conradi regis, & alienata eſt a negotiis ducatus, acceſſit Adolfus Comes ad Ducem puerum & conſiliatores eius, acturus cauſam ſuam ſuper Wagirenſi terra, præualuitque, & iuſtiori cauſa, & auctiori pecunia. Diſſenſiones ergo, quæ fuerunt inter Adolfum & Henricum, taliter compacatæ ſunt, vt Adolfus Sigeberg, & omnem Wagirorum terram poteretur, Henricus in recompenſationem acciperet Raceſburg & terram Polaborum.

CAP. 58. His verò in hunc modum ordinatis, Adolfus cœpit reædificare caſtrum Sigeberg, cinxitque illud muro. Quia autem terra deſerta erat, miſit nuncios in omnes regiones, Flandriam & Hollandiam, Traiectum, Weſtphaliam, Freſiam, vt quicunq; agrorũ penuria arctarentur, venirẽt cum familiis ſuis, accepturi terram optimam, terram ſpacioſam, vberem fructibus, redundantem piſce & carne, & commoda paſcuarum gratia. Dixitq; Holzatis & Sturmariis: Nonne vos terram Slauorum ſubegiſtis, & mercati eam eſtis in mortibus fratrum & parentum veſtrorum? Cur ergo nouiſſimi venitis ad poſſidendum eam? Eſtote primi, & tranſmigrate in terram deſiderabilem, & incolite eam, & participamini deliciis eius, eo quòd vobis debeantur optima eius, qui tuliſtis eã de manu inimicorum. Ad hanc vocem ſurrexit innumera multitudo de variis nationibus, & aſſumptis familiis cum facultatibus, venerunt in terram Wagirenſium ad Comitem Adolfum, poſſeſſuri terram, quam eis pollicitus fuerat. Et primo quidem Holzatenſes acceperunt ſedes in locis tutiſſimis ad occidentalem plagam Sigeberg, circa flumen Trabenam. Campeſtria quoque Zwentineueld, & quicquid a riuo Sualen vſque Agrimeſon, & lacum Plunenſem extenditur. Dargunenſem pagum Weſtphali, Vtinenſem Hollandi, Suſle Freſi incoluerunt. Porrò Plunenſis adhuc deſertus erat. Aldenburg verò, & Lutilenburg, & cæteras terras mari contiguas dedit Slauis incolendas, factique ſunt ei tributarii. Poſt hæc venit Comes Adolfus ad locum, qui dicitur Bucu, inuenitque ibi vallum vrbis deſolatæ, quam ædificauerat Cruco olim tyrannus, & inſulam ampliſſimam, gemino flumine cinctam. Nam ex vna parte Trabena, ex altera Wocheniza præterfluit, habens vterque paludoſam & inuiam ripam. Ex ea verò parte, qua terreſtre iter continuatur, eſt collis contractior, vallo caſtri præſtructus. Videns ergo induſtrius vir competentiam loci portumq; nobilem, cœpit illic ædificare ciuitatem, vocauitque eam Lubeke, eo quòd non longe abeſſet a veteri portu & ciuitate, quam Henricus princeps olim conſtruxerat. Tranſmiſitq; nuncios ad Niclotum Obotritorũ principem, componere cum eo amicitias, omnes nobiliores donariis ſibi adeò adſtringens, vt omnes eum obſequi & terræ eius compacare certarent. Cœperunt ergo inhabitari deſerta Wagirenſis prouinciæ, & multiplicabatur numerus accolarum eius. Vicelinus quoq; ſacerdos inuitante pariter, & adiuuante Comite prædia recepit, quæ Lotharius Imperator ad cõſtructionem monaſterii, & ſubſidium ſeruorum Dei tam olim ipſi circa caſtrum Sigeberg contradiderat.

CAP. 60. Circa tempora dierum illorum ortæ ſunt res nouæ, & toti orbi ſtupendæ. Præſidente enim ſanctiſſimo Papa Eugenio, Conrado quoque Tertio gubernacula regni moderante, claruit Bernardus Clareuallenſis Abbas, cuius fama tanta ſignorum fuit opinione celebris, vt de toto orbe confluerent ad eum populorum frequentia, cupientium videre, quæ per eum fiebant mirabilia. Hic itaque egreſſus in Teutonicam terram, venit ad celebrem curiam Franckenuordt, quo tunc forte Rex Conradus cum omni principum frequentia feſtiuus occurrerat. Cùm ergo ſanctus vir in Eccleſiis poſitus curandis ægrotis in nomine Domini propenſius inſtaret, aſtante rege, & ſummis poteſtatibus, incertum erat inter tantas populorum cateruas, quid quiſq; pateretur, aut cui ſorte ſubueniretur. Aderat illic Comes noſter Adolphus, certius noſſe cupiens ex operatione diuina virtutem viri. Inter hæc oblatus eſt ei puer cæcus & claudus, cuius debilitatis nulla potuit eſſe dubitatio. Cœpit ergo vir ſagaciſſimus intentare ſolerter,

ſi fortè

ſi fortè poſſet in hoc puero ſanctitatis eius experimentum capere. Cuius incredulitati, veluti diuinitus edoctus vir Dei, remedium prouidens, puerum præter morem iuſſit ſibi applicari: cæteros enim verbo tantum conſignauit. Hunc verò exhibitum, manibus excepit, ac ubique moroſa contrectatione vitium reſtituit. Deinde genua contracta corripiens, iuſſit eum currere ad gradus, manifeſta dans indicia recuperati non viſus quam greſſus. Miraculum in puero ſanato.

Audiens Niclotus, regulus Obotritorum, quia congregandus eſſet in breui exercitus ad deſtruendum eum, conuocauit vniuerſam gentem ſuam, & cœpit ædificare caſtrum Dubin, vt eſſet populo refugium in tempore neceſſitatis. Direxitque nuncios ad Comitem Adolfum, commonens eum fœderis, quod pepigerant, ſimul etiam rogans vt præberet ſibi facultatem colloquendi, & conſilii participandi. Cumque Comes renueret dicens, hoc nec tutum ſibi propter offenſam principum, ille mandauit ei per nuncios, dicens: Decreueram quidem eſſe oculus tuus, & auris tua in terra Slauorum, quam incolere cœpiſti, ne quas patereris moleſtias Slauorum, qui olim Wagirenſium terram poſſederunt, & cauſantur ſe priuatos iniuſte hæreditate patrum ſuorum. Quare ergo diſſimulas amicum in tempore neceſſitatis? Nonne in neceſſitate probatur amicus? Hactenus continui manus Slauorum, ne læderent te, nunc tandem libet retrahere manum, & permittere te tibimet, eo quòd faſtidieris amicum tuum, nec recordatus fueris fœderis, & negaueris mihi faciem tuam in tempore neceſſitatis. Dixeruntq; nuncij Comitis ad Niclotum: Quod Dominus noſter hac vice non loquitur tibi, impedit ea quam noſti neceſſitas. Habe ergo adhuc gratiam fidei & ſponſionis tuæ erga Dominum noſtrum, vt ſi videris contra eum bella Slauorum clam conſurgentia, præmunias eum. Et promiſit Niclotus. Dixit ergo Comes habitantibus terræ ſuæ, habere cautelam iumentorum & ſubſtantiarum veſtrarum, ne fortè rapiantur a furibus vel latronibus: de publico verò periculo meum erit proſpicere, ne qua improuiſi exercitus incurſione obruamini. Putabat enim vir ſapiens, repentinas bellorum machinas ſeſe conſilio concluſiſſe, ſed res aliter ceſſerunt. CAP. 63. Niclotus. Dubin. Adolfus C. inconſultis principibus. Fides.

Sentiens enim Niclotus irreuocabilem eſſe ritatæ expeditionis profectionem, clam parat naualem exercitum, tranſmiſſoq; freto applicat claſſem ad oſtium Trauenæ, percuſſurus omnem Wagirenſium prouinciam, priuſquam Saxonum exercitus infunderetur. Fuit tamen memor: Traſmiſſis veſpere nuncium Sigeberg, eo quod promiſiſſet Comiti, præmunit eum, ſed ſuperuacua legatione. Comes quippe deerat, & nõ erat tempus congregandi exercitum. Illuceſcente ergo die, qua Sanctorum Iohannis & Pauli paſſio veneranda celebratur, deſcendit naualis Slauorum exercitus per oſtium Trauenæ. Et ciues Lubicanæ vrbis, audito murmure exercitus, reclamauerunt viros vrbis, dicentes: Audiuimus vocem clamoris maximi, quaſi vocem ſuperuenientis multitudinis. Miſeruntq; ad ciuitatem, & ad forum nunciare eis imminens periculum. Sed populus multa potatione ebrius, neq; ſtratis neq; nauibus admoueri potuit, quouſq; hoſtibus circumuallati, naues mercibus onuſtas inſuper igne perdiderunt. Interfectique ſunt illic eo die ad trecentos & eo amplius viros. Rodolphus ſacerdos, & monachus, dũ fugeret ad caſtrum, præuentus a Barbaris, mille vulneribus confoſſus eſt. Porro hi qui in caſtro erãt, biduo atrociſſimam obſidionem pertulerunt. Duces quoque equitum turmæ omnem Wagirenſium terram peruagantes, quicquid in ſuburbio Sigeberg repererunt, demoliti ſunt. Pagum quoque, qui Dargune dicitur, & quicquid infra Trauenam a viris Weſtphalis, Hollandis, cæteriſq; externis populis incultum fuerat, flamma vorax abſumpſit. Feceruntque cædes virorum fortium, qui forte armis obſiſtere tentaſſent, & duxerunt vxores eorum & filios in captiuitatem. Pepercerunt autem Holzatenſibus, qui habitant vltra Trauenam ad occidentalem plagam Sigeberg, ſubſtiteruntque in agro oppidi Cuzalinæ, & non adiecerunt vltra progredi. Villas præterea, quæ erant in campeſtribus Zwentineuelde, & extenduntur a riuo Snalen, vſque ad riuum Agumneſon, & lacum Plonenſem, non deuaſtauerunt Slaui, nec quicquã attigerunt de ſubſtantiis hominum illic degentium. Sermo fuit eo tempore omnium ore perſtrictus, quoſdam Holzatenſium, huius perturbationis malum conflaſſe propter odium aduenarum, quos Comes latè congregauerat ad incolendam terram. Vnde etiam communis iactura ſoli Holzati exortes inuenti ſunt. CAP. 64. Niclotus in armis. Clades Lubecenſium. Dargune. Holzati ab hoſte neglecti. Suſpectio proditionis.

Cap. 67. *Adolfus renouat fœdera cũ Nicloto & Slauis. Marcomanni.* Comes autem noſter conuulſas reparans amicitias, fecit pacem cũ Nicloto, & cum cæteris orientalibus Slauis. Nec tamẽ integre credebat eis, eo quòd fœdera prima violaſſent, & percuſſiſſent terram ſuam attritione maxima. Cœpitque conſolari populum ſuum, quem vaſtitas hoſtilis attriuerat, orans eos, ne caſibus aduerſis cederent, hoc cognoſcentes, quod Marcomannos oportet duram habere patientiam, & prodigos eſſe ſanguinis ſui. In redimendis quoque captiuis deuotus extitit.

Cap. 68. *Motus in Dania. Cæde Erici regij trigemini relinquuntur. Tutor regiæ ſobolis. Ericus Spac datur regiæ ſoboli. Euentus Erici. Sueno deſignatus. Canutus Suenonem inuadit. Waldemarus. Prodigia.* Modicum temporis effluxit, quo Wagirenſi terræ de præterita calamitate reſpirare conceſſum eſt, & ecce noua prælia ſurrexerunt ab Aquilone, quæ apponerẽt dolorem dolori, vulnus vulneri. Occiſo enim Erico, cui nomen erat Emun, remanſerunt tria germina regum, ſcilicet Suein eiuſdem Erici filius, Waldemarus Canuti filius, Canutus Magni filius. Qui cum adhuc infantuli eſſent, conſilio Danorum poſitus eſt eis tutor quidam Ericus cognomento Spac, qui regnum cum regia ſobole tutaretur. Fuitque vir ille pacificus, cum tranquillitate creditum ſibi gubernans regnum, ita quod Slauorum furtis minus obſtiterit. Nam latrocinia Slauorum eo tempore ſolito plus inualuerunt. Sentiens autem Ericus appropinquare diem mortis ſuæ, conuocauit tres adoleſcentes regios, adhibitoque magnatum conſilio, Suein deſtinauit ad regnum, Waldemarum & Canutum hereditate paterna iuſſit eſſe contentos, ordinatiſque taliter rebus, defunctus eſt. Nec mora, Canutus Magni filius, rupta curatoris ſui diſpoſitione, conatus eſt arripere regnum, mouitq; contra Suenonem prælia magna. Porrò Waldemarus partes Sueni adiuuabat, & commota eſt vniuerſa Dania, & viſa ſunt magna ſigna in cœlo verſus aquilonem, ſpecies quaſi ignearum facularum, & humani cruoris ſimilitudine rutilantes. Nec fefellerunt portenta. Quis enim ignorat ſtrages factas, factas, inquam, in eo prælio? Certabat ergo vterque regum aſciſcere ſibi Comitem noſtrum, miſeruntq; nuncios cum donariis, plura offerentes & ampliora promittẽtes. Complacuitq; Comiti ad Canutum, habitoque colloquio, fecit ei hominium. Quod factum eſt zelatus Suein, aſſumptaq; manu armata, tranſiuit in Wagirenſem terram, & ſuccendit Aldenburg, & demolitus eſt omnem terram maritimam, & digrediens inde ſuccendit ſuburbium Sigeberg & quæcunque in circuitu eius erant, vorax abſumpſit flamma. Huius autem mali fuit author Ethelerus quidam de Thethmarſia natus, qui diuitijs Danorũ ſubleuatus, omnem fortem de Holzatia ſibi ſociauerat, factuſque ductor regis, volebat Comitem prouincia pellere, terramque eius addere regno Danorum. Quod factum cùm innotuiſſet Comiti, tranſijt ad Ducem, vt protegeretur ab eo. Nec enim in Holſatia tuto reſiſtere poterat, eo quod latenter eſſent homines Etheleri, qui inſidiabantur vitæ eius. Quicunq; voluiſſet fieri homo Etheleri, veniebat vt acciperet eo munere byrrum, clypeum, vel equum, atq; donis huiuſmodi corrupta, repleta eſt terra ſeditioſis. Præcepit ergo Dux omni populo Holzatorum & Sturmariorum, vt ſicubi reperti fuiſſent homines Etheleri, aut renunciarent hominio, aut prouincia ſecederent. Et factum eſt ita, iurauitque omnis populus ſtare ad mandatum Ducis, & obaudire Comiti ſuo. Sociatuſq; eſt ibi vt Holzatenſis in die illa, ſeditioſis omnibus aut reductis in gratiam, aut prouincia pulſis. Miſit ergo Comes nuncios ad Canutum, ſuggerens vt quantocyus cũ exercitu veniret, oppreſſurus Suein. Cui etiam occurrit cum quatuor millibus expeditorum, prope Sleſwich. Fixeruntq; caſtra longiora breuitatem ſpacij. Morabatur autem Suein in ciuitate Sleſwich, cum non minima bellatorum manu. Videns ergo Ethelerus Princeps exercitus Suein, quia duplicata ſunt mala, multuſque exercitus venit ad obſidendum eos, abijt ad Canutum in dolo, dataque pecunia Principibus ſeduxit adoleſcentem Canutum, vt rediret in terram ſuam, inſcio Comite Adolfo, & dimitteret exercitum in locum ſuum. Præfixit quoque inducias, ſpopondit ſe ſine bello pacem Dacos redditurum. His ad libitum peractis, redijt Ethelerus Sleſwich, manè pugnaturus cum Comite, & percuſſurus eum repentè. Ea veſpere quidam familiarium Comitis erat Sleſwich, qui ſentiens ea, quæ clàm parabantur, tranſijt cum feſtinatione lacum, & veniens in caſtra, dixit ad Comitem, Deceptus es, ô Comes, deceptus atque peſſondatus es. Canutus enim, & exercitus eius, in quorum auxilio tu veniſti, reuerſi ſunt in terram ſuam, & tu ſolus hic iaces. Ecce venturus eſt Ethelerus diluculo pugnare tecum. Comes ergo ſupra quam credi poteſt admirans impoſturam, dixit ad ſuos: Quandoquidem in medio myricæ conſiſtimus, & equi noſtri afficiuntur inedia,

bonum

bonum eſt nos hinc tranſire, locumq; quærere caſtris opportunum. Senſit ergo exercitus, animum Comitis veſtra legatione concuſſum. Moueruntq; caſtra de loco, qui dicitur Cuningesho, ceterumq; iter verſus Egdoram: iam autem feſtinantio præterlapſi ſunt, vt veniente Comite ad Egdoram de quatuor millibus expeditorum, vix quadringenti cum eo reperti fuerint, quos Comes adhortans, ait: Licet fratres & amicos noſtros huius ignaros rei fugauerit caſus timor, mihi tamen vtile videtur, nos hic conſiſtere propter cuſtodiam terræ noſtræ, quouſque directis nuncijs, certius cognoſcamus, quid acturi ſint hoſtes noſtri. Statimque miſit nuncios, qui veritatem perferrent. Quibus apud Sleſwich comprehenſis, & in vincula coniectis, dixit Ethelerus ad regem Dominum ſuum: Iam nunc feſtinandum eſt, & eundum cum exercitu, quia facile eſt, vt tradatur Comes iſte deſolatus in manus noſtras. Quo percuſſo, irruentibus iterrem eius, & abutemur ea prout libuerit. Et abierunt occurrere manu forti. Comes ergo irritatus, quia nuncij eius ad placitum non veniſſent, alios miſit nuncios, qui viſis hoſtibus cum celeritate nunciauerunt Comiti. Ille licet intus morderetur ſuorum paucitate, elegit tamen, vel viriliter mori, quam confugere, dixitq; ad ſocios: En tempus eſt, o ſocij, quo comprehendum ſit, vbi ſit vir audax, & virtutis contemnens, qui ruinas pronus excipere velit. Sæpius mihi quidem a noſtratibus obiectum eſt cum inſultatione, quaſi cor muliebre & fugax habuerim, qui bellorum iacturas plus lingua quam manu propulſerim. Et hoc quidem non impendens egi, quoties bella ſine ſanguine cauere potueram. Nunc autem, quia imminens periculum indiget opera manuum, videre iam fas eſt, ſi fœmineus mihi, vt dicitis, inſit animus. Quin potius videbitis, dante Deo, mihi cor ineſſe virile. Aut maximum autem ero, ſi veſtra concors mecum fuerit voluntas, ſi defenſionẽ patriæ mecum eniciata manu ſteteritis. Hoc enim loco præſidium pugnæ flagitat, & fugæ verecundia, & certiſſimum patriæ excidium. Hæc cum peroraſſet Comes, gratulati ſunt ſocij, grandiq; iuramento ſe obligauerunt, vt ſtarent firmiter pro ſalute ſua & patriæ. Præcepit ergo Comes effringi pontem, & poſuit cuſtodiam in locis quibus permeabilis erat fluuius. Venit autem nuncius, qui diceret hoſtes tranſducere prope villam, quæ dicitur Seullebi. Facta ergo oratione ad Deum, Comes feſtinauit pugnare cum his, qui tranſducti fuerant, priuſquam vniuerſus tranſiret exercitus. Statimque vbi congreſſi ſunt, Comes equo deiectus eſt, & fuerunt ex præſidio duo milites, qui ſubleuatum equo reſtituerunt. Et fuit pugna vehemens, & victoria vtrinq; ambigua, quouſq; vnus patrium Comitis proclamauit, vt poplites equorum, quos hoſtes inſidebant, fortiter cæderentur, factumq; eſt, vt cadentibus equis, ſeſſores quoq; loricati collaberentur, gladijſque noſtratum protriti ſunt, & cecidit Ethelerus, & cæteri nobiles aut occiſi ſunt aut capti. Quod videns Rex ex altera ripa fluminis, & qui cum eo erant, petijt fugam, & reuerſus eſt Sleſwich. Sed & Comes reuerſus eſt, clarus victoria, habẽs captiuos inſignes, quorũ pecunia debitis ſuis aliquanto ſpe alleuiatior eſt. Habuitq; de cætero præcipuã terræ ſuæ diligentiam. Quoties enim motionis aliquid ſonuit, aut de Danis, aut de Slauis, ſtatim collocauit exercitum in locis opportunis videlicet Trauenemundæ, ſiue ad Egdoram. Fueruntq; patentes mandato eius plebes Holzatorum, Sturmariorũ & Marcomannorũ. Vocantur autem vſitato more Marcomanni gentes vndecunq; collectæ, quæ Marcam incolunt. Sunt autem in terra Slauorum Marcæ quamplures, quarũ nõ infima noſtra Wagirenſis eſt prouincia habens viros fortes, & exercitatos prælijs, tam Danorũ quam Slauorum. Super his omnes functus eſt Comes honore Comitiæ, fecitq; iuſtitiam populo ſuo, compacans diſſidentia, & oppreſſos liberans de manu potentiorum. Clero fuit apprimè beneuolus, quem nec in facto nec in verbo paſſus eſt a quoquam iniuriari. Multum vero laboris adhibuit in edomandis rebellibus Holzatorum: gens enim libera & ceruicoſa, gens agreſtis & indomita, detrectabat ferre iugum pacis. Sed vicit eos altior ſenſus viri, & philoſophia iure eſt in eis. Multis enim præcantationibus allexit eos, quouſq; duceret ſub lorum, illos, inquam onagros indomitos. Videret, qui voluerit, faciem gentis huius immutatam, eos ſcilicet, qui ſoliti quondam fuerant, Sequum capita abdere laruis, Et deprædandis tendere decipulas, furari quæ rapere non poterant, videlit, inquam, eos conuertiſſe mores, & reuocaſſe greſſus ad iter pacis. Nonne hæc eſt mutatio dexteræ excelſi? Poſt hæc reconciliatus eſt Comes Suein, regi Danorum. Ille enim crebris proſperatus victorijs, Canutum eiecit de terra, & ad Saxones propulſum,

Cuningsho.

Expeditorum infrequentia. [illegible]

Adolfus fortis animi [illegible]

Seullebi. Adolfi probitas.

[illegible]

Ethelerus [illegible] Sueno fuga.

Adolfi vigilantia opportuna.

Marcomanni.

Adolfi [illegible]

Laudabilis [illegible] Holzati [illegible]

Mutatio [illegible]

Sueno [illegible] Canutus profugus [illegible]

exulare coegit penes nominatiſſimum Hartwigum Archiepiſcopum, qui clariſſimo genere natus, magna pollebat hæreditate.

CAP. 70.

Hartwigus Archiepiſcopus, propter generis nobilitatem duplici principatu clarus, magno ſtudio enisus eſt pro recuperandis ſuffraganeis Epiſcopis, vniuerſæ Daciæ Norwegiæ, Sueciæ, quos Hammenburgenſi Eccleſiæ quondam pertinuiſſe, commemorat antiquitas. Sed cum obſequijs & varijs largitionibus nil profeciſſet apud Papam, & Cæſarem, ne omnino careret ſuffraganeis, aggreſſus eſt iam pridem abolitos Epiſcopatus Slauiæ ſuſcitare. Accitum ergo venerabilem ſacerdotem Vicelinum Aldenburgenſi ſedi conſecrauit Epiſcopum, cum eſſet ætate prouectus, & manſiſſet in terra Holzatorum 30. annis. Porrò in Michelinburg ordinauit dominum Emmehardum, & cõſecrati ſunt ambo in Roſſeuelde miſſique in terram egeſtatis & famis, vbi erat ſedes Satanæ, & habitatio omnis ſpiritus immundi. Factaque ſunt hæc inconſulto Duce, & Comite noſtro. Vnde accidit, vt amicitia, quæ erat inter dominũ Vicelinum, & Comitem noſtrũm, deinceps turbata ſit. Nam antea eum vt patrem venerabatur. Tulitque decimas omnes anni illius, quæ Pontifici nouo prouenire poterant, nec dimiſit ex eis paruas reliquias.

CAP. 71.

In diebus illis congregauit Dux exercitum, vt abiret in Bauariam, & requireret ducatum, quem vitricus ſuus, Heinricus, frater Conradi Regis occupauerat. Venit ergo ad eum Dominus noſter Epiſcopus Vicelinus Luneburg, rogãs vt ſemper ſolebat, pro Epiſcopatus ſui promotione. Cui Dux, faciam, inquit, quod hortamini, ſi ad nos reſpectum habere volueritis. Ad quem Epiſcopus, paratus ſum, ait, propter eũ, qui ſe humiliauit propter nos, me ipſum in proprietatem dare alicui de clientibus veſtris, nedum vobis, cui dominus ampliorem inter principes contulit magnificentiam tã generis quàm potentiæ. Et his dictis fecit quod neceſſitas imperabat, & ſuſcepit Epiſcopatum per virgam de manu Ducis. Animo æquior autem factus Dux ait. Quia videmus vos obedientes eſſe voluntati noſtræ, oportet & nos ſanctitati veſtræ condignam gerere reuerentiã, & petitioni de cætero promotes adeſſe. Sed quia nunc in procinctu ſumus itineris, & ordinatio veſtræ cauſæ prolixius tempus requirit, damus interim vobis villam Buzoe, quam petiſtis, cum ſua pertinentia Dulzaniza, vt ædificetis vobis domum in medio terræ noſtræ, & præſtolari poſſitis reditum noſtrum. Tunc enim propicio Deo diſponendis rebus veſtris propenſius inſtabimus. Rogauitque Comitem Adolſum, vt huic donationi præberet aſſenſum. Cui reſpondit Comes, ex quo flexus eſt ad pietatem, decet nos voluntati eius occurrere, & pro poſſe noſtro ei ſuffragari. Poſſeſſionẽ ergo, quam dominus Dux permiſit Epiſcopo, & ego permitto. Inſuper cedo de medietate decimatum, vt cedantur vſus Epiſcopi, non ex debito, ſed ex gratia veſtra, eo quod res Epiſcopalis needum ordinatæ ſint. Commiſit ergo Dux cuſtodiam terræ Slauorum atque Nordalbingorum, Comiti noſtro, compoſitiſq; rebus in Saxonia, profectus eſt cũ militia, vt reciperet ducatum Bauariæ. Porrò ductrix, domina Clementia, remanſit Luneburg, fuitq; Comes clariſſimus in domo Ducis, & officioſus in obſequio ductricis, paterq; cõſilij. Quam obrem venerabantur eum principes Slauorum, maximè vero reges Danorum, qui laborantes inteſtino bello, certabant eum præuenire muneribus. Canutus enim, qui profugus exulabat apud Archiepiſcopũ, cõlato de Saxonia conducticio exercitu, reuerſus eſt in Daniam. Et additi ſunt ei omnes penè, qui habitabant Iuthlandiæ. Hoc audito, Suein contraxit maximas copias, tranſmiſſoque mari, venit ad ciuitatem Wibergæ, & commiſerunt reges prælium, & fuſæ ſunt copiæ Saxonum, & ad internecionem deletæ. Canutus fuga lapſus venit in Saxoniam. Poſt modicum tempus, rurſum venit in Daniam, & receptus eſt a Freſonibus, qui habitabant Iuthlandiæ, venitque Suein, & pugnauit cum eo, debellatumq; ad Saxones fugere compulit. Cui crebro per fines Holzatorum itineranti, Comes noſter beneficus extitit, præbens conductum, & cætera humanitatis officia.

CAP. 72.

In diebus autem, quibus Dux aberat, venit Niclotus princeps terræ Obetritorum ad dominam Clementiam ductricẽ, Luneburg, & cõqueſtus eſt in facie eius, & amicorũ Ducis, quia Kycini & Circipani paulatim rebellare cœperint, & obnitit tributis iuxta morem perſoluendis. Ergo illuc miſſus eſt Comes Adolfus, & populus Holzatorũ & Sturmariorũ, vt adiuuarent Niclotũ, & coercerent rebellionẽ contumaciũ. Abijtq; Comes

cum

cum duobus millibus, & amplius electorum. Niclotus quoque contraxit exercitum de Obotritis, & abierunt pariter in terram Kycinorum & Circipanorum, & peragrauerunt terram hoſtilem, omnia vaſtantes igne & gladio. Fanum quoque celeberrimum cum idolis, & omni ſuperſtitione demoliti ſunt. Videntes autem indigenæ, quia nõ eſſent eis vires reſiſtendi, redemerunt ſe immenſa pecunia, defectumq; vectigalium integrauerunt cum cumulo. Tunc Niclotus delectatus victoria gratias Comiti retulit ampliſſimas, recedentemq; proſecutus eſt ad extremitatem finium ſuorum cautiſſimam exercitui adhibens diligentiam. Ab eo die firmatæ ſunt amicitiæ inter Comitem & Niclotum, habueruntque frequentius colloquium Lubeke, ſiue Trauenemundæ, pro commodis vtriuſque terræ. Fuitque pax in terra Wagirorum, accepitque per gratiam Dei nouella plantatio ſenſim incrementum. Forum quoque Lubicenſe creſcebat in ſingulos dies, & augebantur naues inſtitorum eius.

Cap. 77. Vna dierum illorum allocutus eſt Dux Comitem Adolfum, dicens: Perlatum eſt ad nos iampridem, quod ciuitas noſtra Bardewich magnam diminutionem ciuium patiatur propter Lubicenſe forũ, eo quòd mercatores oẽs eò commigrent. Idẽ conqueruntur ij, qui ſunt Luneburg, quòd Sulcia noſtra deuaſtata ſit propter Sulciam, quam cœpiſtis habere Thodeſlo. Rogamus ergo, vt detis nobis medietatem ciuitatis veſtræ Lubeke, & Sulciæ, poſſimusq; tolerabilius ferre deſolutionem ciuitatis noſtræ. Alioquin præcipiemus, ne fiant mercationes de cætero in Lubeke. Non enim ferendum eſt nobis, vt propter aliena commoda, deſolari patiamur hæreditatem patrum noſtrorum. Sed cùm renueret Comes, reputans incautam ſibi huiuſmodi conuentionem, mandauit Dux, ne de cætero haberetur forum Lubike, nec eſſet facultas emendi, ſiue vendendi, niſi ea tantùm quæ ad cibum pertinent. Et iuſſit merces mutari transferri Bardewich ad ſubleuandam ciuitatem ſuam. Sed & fontes ſalis, qui erant Thodeſlo ipſo tempore obturari fecit. Et factum eſt verbum iſtud Comiti noſtro, & terræ Wagirenſium offenſionem, & profectuum impedimentum.

Cap. 78. Nec hoc prætermittendum videtur, quòd dilatatis Dei finibus Eccleſiæ, ordinatus eſt in Racesburg Epiſcopus dominus Euermodus, præpoſitus de Magdeburg, deditq; ei Comes Polaborum Heinricus inſulam ad inhabitandum propè caſtrum. Præterea trecentos manſos reſignauit Duci dandos in dotem epiſcopij. Porrò decimas terræ cognouit Epiſcopo, quarum tamẽ medietatem recepit in beneficio, & factus eſt homo Epiſcopi, exceptis trecentis manſis, qui cum omni integritate tam redituum, quam decimarum ſunt Epiſcopi. Interfuit his rebus agendis Dominus Ludolfus, præpoſitus de Cuzelina, & dixit ad Comitem, præſente Comite noſtro Adolfo: Quoniam Comes terræ Polaborum benefacere cœpit erga Pontificem ſuum, decet vt noſter Comes nõ faciat minorem partem ſuam. Ampliora enim de ipſo præſumenda ſunt, vtpote de homine literato, habente ſcientiam rerum Deo placentium. Tunc Comes noſter ſecutus factum Comitis Polaborum, remiſit de beneficio ſuo trecentos manſos, qui oblati ſunt per manus Ducis in dotem Aldenburgenſis Epiſcopatus.

Cap. 84. Poſt hæc abijt Epiſcopus noſter Geroldus ad Ducem propter colloquium prouinciale, quod laudatum fuerat Erthaneburg, & euocati venerunt illuc Reguli Slauorum ad tempus placiti. Tunc adhortante Epiſcopo, Dux habuit verbum ad Slauos de Chriſtianitate. Ad quem Niclotus Regulus Obotritorũ ait: Sit Deus, qui in cœlis eſt, Deus tuus, eſto tu Deus noſter, & ſufficit nobis. Excole tu illum, porrò nos te excolemus. Et corripuit eum Dux de verbo blaſphemiæ. De promotione verò Epiſcopatus & Eccleſiæ, nihil amplius eo tempore actum eſt, eo quòd nuper Italia rediens, totus quæſtui deditus eſſet. Camera enim erat inanis & vacua. Redeuntem ergo Ducẽ Brunſwich proſecutus eſt, & manſit apud eum diebus multis. Dixitque ad Ducem: Ecce iam tertio anno in curia veſtra ſum, & ſic vobis oneroſus, in Wagiram quoque veniens non habeo quod manducẽ. Cur ergo impoſuiſtis mihi onus nominis huius vel officij? Melius mihi multo fuit antè quàm nunc. His prouocatus Dux, accerſiuit Comitem Adolphum, & habuit cum eo rationem de trecentis manſis, qui oblati fuerant in dotem Epiſcopij. Tunc deſignauit Comes Epiſcopo in poſſeſſionem, Vbune & Gamale, cum appendicijs eorum. Inſuper prædio, quod dicitur Bozoe, adiecit duas villas Gotheſuelde & Wobitze. In Aldenburg quoq; dedit ei prædium commodum ſatis, & adiacens foro. Erat Com-

es. Et Dominus Epiſcopus Wagiram, [illegible] induſtrijs æſtimari fecit prædia hæc, quod deſierent de trecentis manſis, [illegible] quod ſuperfuerit, meum erit. Veniens ergo Epiſcopus, vidit poſſeſſionem, & habita inquiſitione cum colonis, deprehendit prædia hæc vix centum manſos continere. Quamobrem Comes fecit menſurari terram funiculo breui, & noſtratibus incognito, præterea & nemora funiculo menſa eſt. Et ita fecit maximum agrorum numerum. Perlata ergo cauſa ad Ducem, adiudicauit Dux Epiſcopo [illegible] paludes ac ſyluas robuſtiores. Multum ergo laboris adhibitum eſt in requirendis prædijs his. Non per Ducem aut Epiſcopum requiri potuerunt, vſque in hodiernum diem. Hæc autem, quæ prædixi, conquiſiuit Geroldus Epiſcopus, quotidie inſiſtens principibus, opportunè, importunè, vt ſuſcitaretur ſcintilla Epiſcopalis nominis in Wagira. Et ædificauit ciuitatem & forum Vtinæ, fecitque ſibi domum illic. Quia autem congregatio Clericorum non habebatur in Aldenburgenſi Epiſcopatu, præter eam quæ erat Cuzelinæ, quæ alio nomine dicitur Hogerſtorff, annitente Duce fecit eos transmigrare Segeberg ad locum primæ fundationis, quatenus in ſolennitatibus, quando Pontificem oportet eſſe in populo, haberet in Clero ſupplementum. Quod licet Ludolfo præpoſito & fratribus videretur incommodum, propter tumultus ſoli, ceſſerunt tamen conſilio maiorum, cui refragari locus non erat. Et fecit illic domum Epiſcopus. Inde progrediens adijt Archiepiſcopum, cui etiam iniuria obſequia dependit, ſperans ſibi reddi Falderenſe monaſterium, quod anteceſſor eius & fundaſſe & poſſediſſe dinoſcitur. Sed Archiepiſcopus in partem Eccleſiæ ſuæ pronior, callidis ſponſionibus deduxit virum, promittens ac inducians, ac tempus redimens. Mandauit autem Reuerendiſſimo viro Epponi præpoſito, ne penitus retraheret manum a ſubſidio nouellæ Eccleſiæ illius, ſed ſubueniret Epiſcopo, tam in perſonis, quam in cæteris adiumentis. Quamobrem Epiſcopus noſter acceriuit de Faldera Brunonem ſacerdotem (is enim defuncto Vicelino, Slauia deceſſerat) & tranſmiſit eum Aldenburg, vt curaret ſalutem populi illius. Ad quod nimirum opus ille diuino ſuſcitabatur inſtinctu. Viderat namque nocturna viſione Chriſmale in manibus ſuis, de cuius operculo ſuccreuerat nouella plena viroris, quæ confortata validam creuit in arborem. Quod nimirum pro ſcientia eius ita obuenit. Statim enim vt venit Aldenburg, aggreſſus eſt opus Dei cum magno feruore, & vocauit gentem Slauorum ad regenerationis gratiam, ſuccidens lucos & deſtruens ritus ſacrilegos. Et quia caſtrum & ciuitas, quæ olim Eccleſiæ & ſedes cathedralis fuerat, deſerta erat, obtinuit apud Comitem, vt fieret Saxonum colonia, & eſſet ſolatium ſacerdoti de populo cuius noſſet linguam & conſuetudinem. Et factum eſt hoc nouellæ Eccleſiæ non mediocre adiumentum. Siquidem ædificata eſt Eccleſia honeſtiſſima in Aldenburg libris & ſignis & cæteris vſibus copioſè ordinata. Et reſtauratus eſt cultus Domus Dei in medio nationis prauæ ac peruerſæ, anno quaſi nonageſimo poſt excidiũ prioris Eccleſiæ, quod contigit occiſo Godeſcalco pio Principe. Et dedicata eſt Eccleſia a Pontifice Geroldo in honore Sancti Iohannis Baptiſtæ, aſtante & omnem deuotionem adhibente nobili Comite Adolfo, & Domina Machthilde eius piiſſima coniuge. Et præcepit Comes populo Slauorum, vt transferrent mortuos ſuos tumulandos in atrium Eccleſiæ, & vt conuenirent in ſolennitatibus ad Eccleſiam, audire verbum Dei. Quibus & ſacerdos Dei Bruno iuxta creditam ſibi legationem ſufficienter adminiſtrauit verbum Dei, habens ſermones conſcriptos verbis Slauicis, quos populo pronunciaret opportunè. Et inhibiti ſunt Slaui de cætero iurare in arboribus, fontibus & lapidibus, ſed offerebant criminibus pulſatos Sacerdoti, ferro vel vomeribus examinandos. In illis diebus Slaui quendam Deitum ſuffixerunt cruci. Quod cum Bruno ſacerdos renũciaſſet Comiti, ille vocauit eos in cauſam, & damno mulctauit, vtrumque genus illud ſupplicij decreuit. Videns ergo Geroldus Epiſcopus, quia in Aldenburg poſitum eſſet fundamentum bonum, ſuggeſſit Comiti, vt in pago, qui dicitur Suſle, ſuſcitaretur Eccleſia. Et miſerunt illuc de Falderenſi domo Deilawardum ſacerdotem, cuius ſpiritus ſitiebat labores & pericula in prædicatione Euangelij, miſſuſque venit in ſpeluncam latronum, ad Slauos qui habitant iuxta flumen Crempine. Erat autem illic paratum latibulum [illegible]. Et habitauit inter eos ſacerdos, ſeruiens Domino in fame & ſiti, & nuditate. His ita peractis, opportunum videbatur vt ædificaretur Eccleſia in Lutelenburg, & Ratecoue,

Vtina.

Bruno.

the cone, & abierunt illuc Epiſcopus & Comes, & ſignauerunt atria ædificandis Eccleſijs. Creuit ergo opus Dei in Wagirenſi terra, & adiuuerunt ſe Comes & Epiſcopus ope vicaria. Circa id tempus reædificauit Comes caſtrum Plunen, & fecit illic ciuitatem & forum. Et receſſerunt Slaui, qui habitabant in oppidis circumiacentibus, & venerunt Saxones, & habitauerunt illic. Defeceruntque Slaui paulatim in terra. Sed & in terra Polaborum multiplicatæ ſcilicet Eccleſiæ inſtantia Domini Euermodi Epiſcopi, & Henrici Comitis de Raceſburg. Veruntamen prædas Slauorum necdum inhibere poterant, ſiquidem adhuc mare transfretabant, & vaſtabant terram Danorum, necdum receſſerant à peccatis patrum ſuorum.

Adolfi & Geroldi cooperatio. Plune. Saxones per Slauos incolunt. Euermodus. Henricus C. Raceburg. Slauorum piratica.

CAP. 85.

[illegible]

Dani ſemper bellis laborantes domeſticis, ad forinſeca bella nullam habuere virtutem. Nam Suein, Danorum Rex, & victoriarum proſperis ſucceſſibus, & Cæſaris authoritate firmatus in regnum, gente ſua crudeliter abuſus eſt, propter quod vindicante Deo, nouiſſima eius infœlici exitu concluſa ſunt. Videns autem Kanutus, æmulus eius, murmur populi aduerſus Suein, miſit & vocauit Waldemarum, qui fuit patruelis & adiutor Suein, & ſociauit eum ſibi, data ei ſorore in coniugio. Certior ergo factus de auxilio eius, iniuit aduerſus Suein conſilia mala. Cum ergo eſſet Suein rex in Seland, venerunt improuiſi cum exercitu Kanutus & Waldemarus, vt debellarent eum. Ille ergo propter crudelitatem ſuam deſertus ab omnibus, quia non habuit vires confligendi, cum vxore & familia fugit ad mare, & transfretauit in Aldenburg. Quo recognito, Comes Adolfus vehementer extimuit, virum ſcilicet potentiſſimum, cuius frenum in maxillis populorum omnium Borealium nationum, repente deiectum. Cupienti ergo tranſire per terram ſuam multam exhibuit Comes humanitatem, direxitque eum Saxoniam ad ſocerum ſuum Conradum Marchionem de Within, & manſit illic annis ferè duobus. In tempore illo Dux noſter Henricus adijt curiam Ratiſponæ, ad recipiendum ducatum Bauariæ. Siquidem Fredericus Cæſar eundem ducatum patruo ſuo abſtulit, & reddidit duci noſtro, eo quod fidelem eum in Italica expeditione, & cæteris negocijs regni perſenſerit. Et creatum eſt ei nomen nouum, Henricus Leo, Dux Bauariæ & Saxoniæ. Peractis ergo rebus ad votum, Ducem curia redeuntem, adierunt Principes Saxoniæ, interpellantes vt ferret Suein auxilium, & reduceret eum in regnum ſuum. Promiſitque Duci Suein pecuniam immenſam. Collecta ergo maxima militia, Dux noſter hyemali tempore reduxit Suein in Daniam, & ſtatim apertæ ſunt ei ciuitates Sleſwick & Ripa. Non tamen vltra proſperari poterant in negocio. Nam Suein gloriatus ſæpiſſimè apud Ducem, quia venientem ſecum exercitu Dani vltrò eſſent excepturi. Quod iuxta ſententiam eius minimè ceſſit. Nullus enim in tota Danorum terra fuit, qui reciperet eum, aut occurreret illi. Sentiens ergo ille, refragari ſibi fortunam, & omnes refugere à ſe, dixit ad Ducem: Caſſus eſt labor noſter, melius eſt vt redeamus. Quid enim prodeſt, ſi vaſtauerimus terram, & ſpoliauerimus innocentes? Volentibus nobis cum hoſtibus confligere, locus non eſt, eo quod profugiant à nobis, & tranſeant ad interiora maris. Acceptis ergo obſidibus duarum ciuitatum, exierunt Dania. Tunc Suein alia via & conſilio vtens, ſtatuit tranſire ad Slauos, & veniens duce ferro Comitis Lubike, tranſijt ad Niclotum Principem Obotritorum. Præcepitque Dux Slauis in Aldenburg, & in terra Obotritorum, vt adiuuarent Suein. Acceptiſque nauibus paucis venit pacificus Lalande, & inuenit eos gratulantes de introitu ipſius, eo quòd ab initio fuerint ei fideles. Inde tranſijt in Feoniam, & addidit eam ſibi. Deinde procedens in reliquas inſulas minores, donis atque promiſſis addidit ſibi quamplurimos, eaſque ſubſidiis, & contutans ſe in locis firmiſſimis. His ergo recognitis, Kanutus atque Waldemarus venerunt cum exercitu, vt expugnarent Suein, & eijcerent eum de terra. At ille conſederat in Lalande paratus ad reſiſtendum, ſimul etiam adiutus firmitate locorum, mediante Domino Helia, Pontifice de Ripa, & Principibus vtriuſque partis, diſcordiæ ad pacem reclamatæ ſunt, & diuiſum eſt regnum in tres partes. Et data eſt Waldemaro Iuthlande, Kanuto Seland, Suein Scone, quæ viris & armis præſtantior eſſe probatur. Cæteras inſulas minores partiti ſunt eis liber pro ſua opportunitate. Et ne pactiones irritarentur, iuramentorum adhibita ſunt ſacramenta. Poſt hæc Kanutus & Waldemarus fecerunt conuiuium maximum in Selande, in ciuitate quæ dicitur Roſchilde, & inuitauerunt cognatum ſuum Suein, vt exhiberent ei honorem & recreationem, & con-

Adolfi [illegible] Aldenburgo [illegible]. Conradus, Marchio Withinenſis. Henricus Leo [illegible] Bauariæ. [illegible] Expeditio Danica. Sleſwick. Ripa. [illegible] Nona [illegible] Niclotus Obotritus [illegible] Lalande. Feonia. Waldemarus & Canutus in armis. Helias [illegible] Ripenſis. [illegible] Roſchilde.

ſolatentur eum ſuper omnibus malis, quæ irrogauerunt ei in die hoſtis & belli. At ille [illegible] ſibi crudelitate, vbi conuiuio aſſedit, & vidit reges conuiuari imparatos, & omni ſuſpicione vacuos, cœpit [illegible] aptum inſidijs locum. Tertia ergo die conuiuij, cùm iam tenebræ noctis adeſſent, annuente Suein, allati ſunt gladij, & inſilientes regibus incautis, Kanutum repentè confodiunt. At vbi percuſſor leuauit ictum in caput Waldemari, ille fortius exiliens, lumen excuſſit, & ſaluante Deo in tenebris elapſus eſt, vno tantum vulnere ſaucius. Fugiens ergo in Iuthlande, vniuerſam commouit Daniam. Tunc Suein contraxit exercitum de Selande, & inſulis maris, & transfretauit in Iuthlande, vt expugnaret Waldemarum. At ille producto exercitu, occurrit ei in manu valida, & commiſſum eſt prælium non longè à Wiberge, & occiſus eſt Suein in die illa, & omnes viri eius pariter, & obtinuit Waldemarus regnum Danorum, & factus eſt moderator pacis, & filius pacis. Et ceſſauerunt inteſtina prælia, quibus multis annis laborauerat Dania. Et compoſuit amicitias cum Comite Adolfo, & honorauit eum, ſecundum quod reges fecerunt, qui ante eum fuerunt.

Cap. 86. In diebus illis Lubecenſis ciuitas conſumpta eſt incendio, & miſerunt inſtitores & cæteri habitatores vrbis ad Ducem, dicentes, Diu eſt, ex quo interdictum eſt forum Lubike, autoritate iuſſionis veſtræ. Nos autem hactenus detenti ſumus in ciuitate hac ſpe recuperandi fori, in beneplacito gratiæ veſtræ. ſed nec ædificia noſtra, multo ſumptu elaborata, nos abire ſinebant. Nunc vero conſumptis domibus, ſuperuacuum eſt reædificare in loco, vbi non ſinitur eſſe forum. Da ergo nobis locum conſtruendæ ciuitatis, in loco qui tibi placuerit. Rogauit ergo Dux Comitem Adolfum, vt permitteret ſibi portum & inſulam Lubike. Quod ille facere noluit. Tunc ædificauit Dux ciuitatem nouam ſuper flumen Wochenitze, non longè à Lubeke, in terra Racesburg, cœpitque ædificare & communire. Et appellauit ciuitatem de ſuo nomine Lewenſtat, quod dicitur, Leonis ciuitas. Sed cùm locus ille minus eſſet idoneus & portu & munimento, nec poſſet adiri, niſi nauibus paruis, Dux iterato ſermone cœpit conuenire Comitem Adolfum, ſuper inſula Lubecenſi & portu, multa ſpondens, ſi voluntati ſuæ paruiſſet. Tandem victus Comes, fecit quod neceſſitas imperabat, & reſignauit ei caſtrum & inſulam. Et tunc, iubente Duce, reuerſi ſunt mercatores cum gaudio, deſertis incommoditatibus nouæ ciuitatis, & cœperunt reædificare Eccleſias & mœnia ciuitatis. Et tranſmiſit Dux nuncios ad ciuitates & regna aquilonis, Daniam, Suediam, Norwegiam, Rugiam, offerens eis pacem, vt haberent liberum commeatum adeundi ciuitatem ſuam Lubeke. Et ſtatuit illic monetam & teloneum, & iura ciuitatis honeſtiſſima. Ab eo tempore proſperatum eſt opus ciuitatis, & multiplicatus eſt numerus accolarum eius.

Cap. 87. His fermè diebus accerſiuit fortiſſimus Cæſar Fridericus omnes Principes Saxoniæ, in obſidionem Mediolanenſis ciuitatis. Oportuit ergo Ducem noſtrum negocijs publicæ rei ſolenniter adeſſe. Quapropter cœpit ſopire diſcordias, quæ erant intra Ducatum, ſapienter præcauens, ne tumultus aliquis conſurgeret in Principum exterorumque nobilium abſentia. Tranſmiſſis autem nuncijs, vocauit regem Danorum Waldemarum ad colloquium, & iunxit cum eo amicitias. Et rogauit Rex Ducem, vt faceret ſibi pacem de Slauis, qui ſine intermiſſione vaſtabant regnum eius, & pactus eſt ei amplius quàm mille Marcas argenti. Quamobrem præcepit Dux Slauos in præſentiam ſuam venire, Niclotum ſcilicet & cæteros, & adſtrinxit eos præcepto & iuramento, vt ſeruarent pacem tam Danis quam Saxonibus vſque ad reditum ſuum. Et vt pactiones ratæ eſſent, iuſſit omnes piraticas naues Slauorum perduci Lubeke, & nuncio ſuo præſentari. At illi propter ſolitæ temeritatis auſum, & vicinitatem Italicæ expeditionis, paucas admodum naues, & eaſdem vetuſtiſſimas obtulerunt, ijs quæ bello aptæ erant, callidè retentis. Igitur Comes, per manum ſeniorum terræ Wagirenſis, Marcradum ſcilicet & Horthonem conuenit Niclotum, & exegit ab eo cum beneuolentia, vt fidem terræ ſuæ exhiberet illibatam. Quod ille fide digna compleuit. In hunc modum rebus compoſitis, profectus eſt Dux in Longobardiam, cum mille, vt aiunt, loricis, habens in comitatu ſuo Adolfum Comitem, & multos nobiles Bauariæ atque Saxoniæ. Et peruenerunt ad exercitum Regis, qui obſederat præſidium quod dicitur Crumme, pertinens ad Mediolanenſes, munitum valde. Et morati ſunt toto penè anno in expugna-

tione

tione præſidij, feceruntque machinas multas, & ignium iaculationes. Nouiſſimè expugnato præſidio, Cæſar conuertit exercitum ad Mediolanum. Dux verò accepta licentia, reuerſus eſt in Saxoniam. At Comes Adolfus rogatus fuit in Angliam, cum cognato ſuo Domino Reinoldo, Colonienſi electo, qui functus eſt legatione publica ad Regem Anglorum. Et contriſtati ſunt tam Clerus quam populus terræ noſtræ, propter diutinam abſentiam boni Patroni. Slaui enim de Aldenburg & Mikilinburg, compotes ſui propter abſentiam Principum violauerunt pacem in terra Danorum, fuitque terra noſtra in tremore a facie regis Danorum. At noſter Epiſcopus Geroldus, tum per ſe tum per nuncios iram regis mitigare ſtuduit, inducijs tempus redimens vſque ad aduentum Ducis & Principum. Redeunte ergo Duce & Comite, præfixum eſt colloquium prouinciale omnibus Marcomannis, tam Teutonicis quam Slauis, in loco qui dicitur Berenuorde. Rex quoque Danorum Waldemarus venit vſque ad Ertheneburg, & conqueſtus eſt Duci omnia mala, quæ intulerant ſibi Slaui præuaricatores mandati publici. Et timuerunt Slaui venire in præſentiam Ducis, eo quòd culpæ ſuæ eſſent conſcij. Et dedit eos Dux in proſcriptionem, & fecit omnes ſuos paratos eſſe ad expeditionem tempore meſſis.

CAP. 90. Circa id temporis rogauit Dominus Geroldus Epiſcopus Ducem, vt ſedes cathedralis, quæ antiquitus erat Aldenburg, transferretur Lubeke, eo quòd ciuitas hæc eſſet populoſior & locus munitior, & omni prorſus aptitudine commodior. Quod cum placuiſſet Duci, condixerunt diem, quo venirent Lubeke, ordinaturi de ſtatu Eccleſiæ & Epiſcopatus. Et deſignauit Dux locum, in quo fundari deberet Oratorium, in titulum Matricularis eccleſiæ, & areas clauſtrales, & ſtatuerunt illic præbendas duodecim Clericorum canonicè viuentium. Porrò tertiadecima Præpoſiti eſt. Et dedit Epiſcopus in ſtipendia decimas quaſdam & tantum de reditibus, quos ſoluit Slauia, quantum præbendis ſufficeret perficiendis. Et deſignauit Comes Adolfus villas opportunas prope Lubeke, quas ſtatim Dux obtulit in vſum fratrum, & de teloneo, cuilibet fratrum marcas Lubicenſis monetæ: inſuper alia, quæ priuilegijs conſcripta ſunt, & in Lubicenſi continentur Eccleſia. Et poſuerunt illic Præpoſitum Dominum Ethelonem, cuius in pagina ſuperiori memoria eſt cum laude.

CAP. 91. Poſtquam tranſierunt obſidionis quinque vel eo amplius anni, Cæſar obtinuit Mediolanum, & eiecit habitatores eius exilia, & deſtruxit omnes turres eius excelſas, & muros ciuitatis adæquauit ſolo, & poſuit eam in ſolitudine. Tunc eleuatum eſt cor eius nimis, & timuerunt omnia regna terrarum ad famam nominis eius. Et miſit ad regem Franciæ Ludouicum, vt occurreret ſibi ad colloquium apud Laonam, quæ eſt in terra Burgundionum, iuxta Ararim fluuium ad redintegrandum vnitatem Eccleſiæ. Et annuit rex Franciæ. Præterea miſit nuncios ad regem Daniæ, & ad regem Vngariæ, & ad regem Boemiæ, vt venirent ad conſtitutum diem. Inſuper omnibus Archiepiſcopis & Epiſcopis, & ſummis poteſtatibus regni ſui, & religioſis quibuſque ſolenniter adeſſe mandauit. Grandis ergo expectatio erat vniuerſorum, ad tam celebrem curiam, quo vterque Papa, & tanti terrarum reges conuenturi ferebantur. Tunc abierunt ſimul Waldemarus cum Epiſcopis Daniæ, Hartuuichus Archiepiſcopus, Geroldus Epiſcopus, & Comes Adolfus, cum multis Saxoniæ nobilibus, ad præfixum colloquij locum.

CAP. 92. Fuit in diebus illis pax per vniuerſam Slauiam, & munitiones, quas Dux iure belli poſſederat in terra Obotritorum, cœperunt inhabitari à populis aduenarum, qui intrauerant terram ad poſſidendum eam. Fuitque præfectus terræ illius Guncelinus, vir fortis & amicus Ducis. Porrò Henricus Comes de Raceſburg, quæ eſt in terra Polaborum, adduxit multitudinem populorum de Weſtfalia, vt incolerent terram Polaborum, & diuiſit eis terram in funiculo diſtributionis. Et ædificauerunt Eccleſias, & ſubminiſtrauerunt decimas fructuum ſuorum ad cultum domus Dei. Et plantatum eſt opus Dei temporibus Henrici in terra Polaborum, ſed temporibus Bernhardi filij eius abundantius conſummatum. At viri Holzati, qui Wagirenſium terram propulſis Slauis inhabitabant, deuoti quidem in Eccleſiarum conſtructione, & hoſpitalitatis gratia, ſed decimis iuxta diuinum præceptum legaliter perſoluendis, rebelles exiſtebant. Soluebant autem menſuras paruulas ſex de aratro, quod ſibi dicebant permiſſum pro le-

namine, cùm adhuc eſſent in terra natiuitatis ſuæ, propter viciniam Barbatorum, & tempus belli. Terra autem vnde exierant Holſati, pertinet ad Hammenburgenſem Parochiam, & eſt terræ Wagirenſis prouincia. Videns ergo Geroldus Epiſcopus, quia Polabi & Obotriti, qui erant in medio camini æſtuantis, ſoluerent decimarum ſuarum legitima, propoſuit a ſuis requirere ſimilia. Communicato ergo conſilio Adolfi Comitis, indomitos Holzatorum animos exhortatorijs per litteras verbis tentare ſtuduit. Ad Eccleſiam ergo Burnhouede, quæ alio nomine Zuentineld dicitur, vbi habitabat Marchradus ſenior terræ, & ſecundus poſt Comitem, & cætera virtus Holzatorum, miſit literas in hunc modum. Geroldus Dei gratia Lubicenſis Eccleſiæ Epiſcopus, vniuerſis ciuibus ad Eccleſiam Burnhouede pertinentibus ſalutem & debitam deuotionem. Quoniam per Dei voluntatem Eccleſiaſtica mihi diſpenſatio credita eſt, & diuina legatione ad vos fungor, neceſſe eſt vt a bonis ad meliora vos perducere ſtudeam, & ab his quæ ſunt ſaluti animarum veſtrarum contraria, vos abſtrahere totis nisibus laborem. Deo ſiquidem gratias ago, quod multarum in vobis apparent virtutum inſignia, quod videlicet hoſpitalitati & alijs miſericordiæ operibus propter Deum inſiſtitis, quòd in verbo Dei promptiſſimi, & in conſtruendis Eccleſijs ſolliciti eſtis, in legitimis quoque, vt Deo placitum eſt, caſtam ducitis vitam, quæ omnia tamen nisi ſeruata nil proderunt, ſi cætera mandata negligitis, quia ſicut ſcriptum eſt: Qui in vno offendit, omnium reus eſt. Dei enim præceptum eſt: Decimas ex omnibus dabis mihi, vt bene ſit tibi, & longo viuas tempore, cui obedierunt patriarchæ, Abraham ſcilicet, Iſaac, & Iacob, & omnes qui ſecundum fidem facti ſunt filij Abrahæ, per quod laudem etiam & præmia æterna conſecuti ſunt. Apoſtoli quoque & apoſtolici viri, hoc ipſum ex ore Dei mandauerunt, & ſub anathematis vinculo poſteris ſeruandum tradiderunt. Cum ergo Dei omnipotentis procul dubio hoc conſtet eſſe præceptum, & ſanctorum patrum ſit autoritate firmatum, nobis id incumbit negocij, vt quod veſtræ ſaluti deeſt, noſtro in vobis opere per Dei gratiam ſuppleatur. Monemus ergo, & obſecramus omnes vos in Domino, vt mihi cui paterna in vos cura commiſſa eſt, animo volenti, quaſi filij obedientiæ acquieſcatis, & decimas, prout Deus inſtituit, & Apoſtolica Banno firmauit autoritas, ad ampliandum Dei cultum, & ad gerendum pauperum curam Eccleſiæ detis, ne ſi Deo, quæ ipſi debentur, ſubtraxeritis, & ſubſtantiam ſimul & animam in interitum mittatis æternum. Valete. His auditis tumultuoſa gens infremuit, dixeruntque ſe huic conditioni ſeruili nunquam colla ſubmiſſuros, per quam omne pene Chriſticolarum genus pontificum preſſuræ ſubiaceat. Præterea hæc adiecerunt, non multum aberrantes a veritate, quòd omnes pene decimæ in luxus ſecularium ceſſerint. Quamobrem Epiſcopus verbum hoc retulit ad Ducem. At ille præcepit ſub obtentu gratiæ ſuæ omnibus Holzatenſibus de terra Wagirenſi, vt ſoluerent Epiſcopo decimas cum omni integritate, ſicut faciunt in terra Polaborum, Obotritorum, quæ recenſius incultæ ſunt, & amplius pulſantur formidine belli. Ad hoc præceptum Holzati obſtinatis animis dixerunt, nunquam ſe daturos decimas, quas patres ſui non dediſſent, malle ſe potius ſuccenſis ædibus proprijs egredi terram, quam tantæ ſeruitutis iugum ſubire. Præterea Pontificem, cum Comite & omni aduenarum genere, quod decimarum ſoluit legitima, interficere cogitabant, & terra inflammata, transfugere in terram Danorum. Sed prauarum molimina rerum, Ducis noſtri, regiſque Danorum præpedierunt innouata fœdera. Laudatum autem fuit, ne quis transfugam alterius reciperet. Quapropter Holzatenſes neceſſitate conſtricti, præſente Duce cum Pontifice tale pactum inierunt, vt facerent argumentationem decimarum, & ſoluerent de manſo ſex modios ſiliginis, & octo auenæ illius, inquam, modij, qui vulgo dicitur Hemmethe. Et ne ſit cedentium forte Pontificum innouatas paterentur angarias, rogauerũt, hoc Ducis atque Pontificis ſigillo confirmari.

Cap. 93. Filij Niclott, Pribizlaus atque Wertiſlaus non contenti terra Cycinnorum & Circipanorum, aſpirabant ad acquirendam terram Obotritorum, quam Dux eis abſtulerat iure belli. Quorum inſidijs recognitis, Gunzellinus de Zuerin, præfectus terræ Obotritorum, intimauit Duci. At ille poſuit eos rurſus in indignationem & iram, & venit cum exercitu graui in terram Slauorum hyemali tempore. Porrò illi conſederant in vrbe Wurle, & munierunt caſtrum contra obſidionis impetum. Et præmiſſi Dux Gunceclinum,

Adolfus C.
Marchradus
Literæ Geroldi ad Holſatos.
Decimæ Teſtamenti vtriuſque legibus.
Holſatorum obſtinatio.
Henrici L. edictum.
Inſtitutum ſeditioſum.
Alterca[t]io compoſita.
Pribizlaus & Wertiſlaus ſtudent rebus nouis. Gunzelinus monet L. ... in Slauos.

electum, & fortiſſimum quemque, vt præoccuparent obſidionem, ne fortè elaberentur Slaui. Ipſe verò quantocyus ſecutus eſt cum reliquo exercitu & obſeſſa eſt munitio, in qua fuit Wertiſlaus filius Niclot, & multi nobilium, inſuper vulgus promiſcuum multum valde. *Wertiſlaus obſeſſus Wurle.* At Pribiſlaus ſenior natu, cum numero equitum tranſierat in abdita nemorum, percuſſurus de inſidijs incautos. *Pribiſlai equitatus.* Exhilaratus eſt Dux gaudio, eo quod Slaui obſtinatis animis expectauerunt eum in munitione, & præbita ſit ei facultas obſidendi eos. Et dixit ad iuniores de exercitu, quos præliandi ſtulta cupido incitabat hoſtem prouocare, & laceſſere: *[illegible]* Quare quod ſuperuacuum eſt accedere ad portas vrbis, & ſtrulis pericula vobiſmetipſis? Fruſtratorij ſunt huiuſcemodi congreſſus, atque ruinoſi. Quin potius conſiſtite in tabernaculis veſtris, & habete cuſtodiam obſidionis, ne quis elabatur. Noſtri verò ſtudij erit per Dei gratiam, vt ſine tumultu & ſine ſtrage vrbe potiamur. Et ſtatim præcepit ex abundanti nemore ligna conduci, & capta in bellica inſtrumenta, qualia viderat facta Cremæ, ſiue Mediolani. Fecitque machinas efficaciſſimas, vnam tabulatis compactam ad perfringendos muros, alteram verò, quæ excelſior erat, & in turris modum erecta, ſuper exaltauit caſtro, ad dirigendas ſagittas, & ad abigendos eos, qui ſtabant in propugnaculis. *Machinæ bellicæ.* Adeò enim, quà erecta eſt hæc fabrica, nemo Slauorum auſus eſt proferre caput, aut apparere de propugnaculis. Ipſo tempore Wertiſlaus grauiter vulneratus eſt de ſagitta. *Wertiſlaus ſauciatus.* Quadam verò die perlatum eſt ad Ducem, quod Pribizlaus cum turma equitum apparuerit non longe à caſtris. Ad quem requirendum tranſmiſit Adolfum Comitem, cum electa iuuenum manu, qui tota die paludes & nemora oberrantes neminem inuenerunt, deluſi à ductore, qui maiorem hoſti, quam noſtratibus fauorem accommodauerat. *Adolfus C.* Præceperat autem Dux pabulatoribus, ne quoquam exirent eo die, ne fortè in hoſtem inciderent. At Holzatorum quidam, vt ſunt ceruicoſi, contempſerunt de mandato, & egreſſi ſunt ad frumentandum, & ſuperueniens Pribizlaus, & irruens ſuper incautos, proſtrauit ex eis ad centum viros, reliqui fugerunt in caſtra. *[illegible]* Quapropter Dux ira acrius inſtimulatus, feruentius vrget obſidionem, iamque munimenta clauſtri cœperunt trepidare minaci ruina, & ſuffoſſionibus dilabi. Tunc Wertiſlaus omni ſpe meliori depoſita accepto conductu, venit in caſtra ad Comitem Adolfum, vt acciperet ab eo conſilium. *[illegible]* Cui reſpondet Comes: Sera quidem medicinæ conſultatio eſt, quando æger deſperatus eſt. Pericula nunc imminentia debuerant antea fuiſſe præuiſa. Quis, quæſo, tibi conſilium dedit, vt obſidionis periculum incurreres? Magnæ fuit amentiæ ponere in neruo pedem, vbi non ſit diuerticulum, vel vlla euaſionis molitio. Nil ergo reſtat niſi deditio. Si quod poteſt eſſe compendium ſalutis, ſola deditione apprehendendum video. Et ait Wertzislaus: Fac pro nobis verbum apud Ducem, vt ſine periculo vitæ, & membrorum damno, admittamur deditioni. Tunc perrexit Comes ad Ducem, & alloquens eos, in quibus pendebant conſilia, manifeſtauit eis negocium. At illi deguſtata principis voluntate, dederunt manus, vt quicunque Slauorum dediſſet ſe in poteſtatem Ducis, membris & vita potiretur, ea tamen conditione, vt & Pribiſlaus ab armis diſcederet. *[illegible]* Tunc conductu clariſſimi Comitis exierunt de munitione Wertziſlaus, & omnes nobiles Slauorū, & venerunt ad pedes Ducis vnuſquiſque enſis ſuper verticem ſuum. Et ſuſcepit eos Dux, & recluſit in cuſtodia.

Perfecta dedicatione noui monaſterij, tranſijt dominus Archiepiſcopus Segeberg, & illic vſus eſt diuerſorio Comitis Adolfi. *CAP. 94. Segeberga. Adolfus.* Poſtquam autem venit Lubeke, ſuſcepit eū Dux, & Epiſcopus cum magna gloria, & aggreſſi ſunt opus dedicationis, & obtulerunt ſinguli voluntate cordis ſui, Henricus Dux, Geroldus Epiſcopus, & Adolfus Comes, dederunt prædia, & reditus, & decimas manentes in ſubſidia Cleri.

EX LIBRO II.

AVDIENS Henricus Leo Dux, labefactari res in Slauia, contriſtatus eſt animo, & miſit interim robur militum Zuerin, ad cuſtodiendum eam, & præcepit Adolfo Comiti, & maioribus de Holzatia, vt tranſirent Ilowe, & eſſent in tutamen caſtri. *CAP. 4. [illegible]* Poſt hæc congregauit exercitum grandem, & vocauit cognatum ſuum Adelbertum, Marchionem orientalis Slauiæ, & omnes fortiſſimos totius Saxoniæ in auxilium, vt redde-

Waldemarus R. Dan.

ret Slauis malum quod fecerant. Sed & Waldemarum regem Danorum adduxit cum nauali exercitu, vt vexaret eos terra mariq́. Et occurrit Adolfus Comes Duci cũ omni Nordalbingorum populo iuxta Malacowe. Dux vero vbi tranſijt Albiam, & attigit terminos Slauorum, fecit Wertiſlaum Principem Slauorum ſuſpendio interfici prope vrbem Malacowe, eo quòd perſuadauerit eum frater eius Pribiſlaus, & præuaricatus fuerit promiſſiones pacis, quas pactus fuerat. Et præcepit Dux Adolfo Comiti per nuncium, dicens: Surge cum Holzatis & Sturmarijs, & cum omni populo, qui tecum eſt, & præcede hic Ducem vſque in locum, qui dicitur Vuuchne. Idem factus eſt Gunzelinus præfectus terræ Obotritorum, & Reinoldus Comes Thetmarſiæ, & Chriſtianus Comes de Aldenburg, qui eſt in Ammerland, terra Friſonum: hi omnes præcedentes cum armatorum numero, qui ad ipſos pertinent. Tunc abijt Adolfus Comes cum cæteris nobilibus, qui ſecum deputati fuerant iuxta imperium Ducis, & venerunt in locum, qui dicitur Vuuchne, & diſtat ab vrbe Dimin ferè duobus miliaribus, & metati ſunt illic caſtra. Porrò Dux & cæteri principes morati ſunt in loco, qui dicitur Malacowe, ſecuturi poſt aliquot dies cum reliquo exercitu cum veredarijs ferentibus alimonia, quæ exercitui ſufficerent copioſe. Vniuerſus verò Slauorum exercitus conſederat in vrbe Dimin, fueruntque principes eorum Cazemarus & Bugeſlaus, Duces Pomeranorum, & cum his Pribiſlaus, autor rebellionis, miſerunt que nuncios ad Comitem, volentes per eum admitti ad conditiones pacis, & promiſerunt tria millia Marcarum. Rurſum alios miſerunt, promiſerunt duo millia. Et diſplicuit verbum hoc Comiti Adolfo, & dixit ad ſuos: Quid vobis videtur, ô viri ſapientes? Qui heri promiſerunt tria millia Marcarum, nunc iterum duo millia. Verbum iſtud non eſt quærens pacem, ſed adducens bellum. Miſerunt ergo Slaui noctu ſpeculatores in caſtra, explorare ſtatum exercitus. Aldenburgenſes vero Slaui fuerũt cum Adolfo Comite, ſed inſidioſe. Nam quæcunque gerebantur in exercitu, renunciauerunt hoſtibus per manus exploratorum. Dixerunt ergo Adolfo Comiti, Marchradus ſenior terræ Holzatorum, & cæteri, qui nouerant verbum abſconditum: Auditu certiſſimo comperimus, quòd hoſtes noſtri præparent ſe ad bellum. Porrò noſtri acies ſegnius agunt, nec in vigilijs, nec in cuſtodijs debitam adhibent diligentiam. Adhibe ergo cautionem populo, eo quod Dux bene proximum ad dete. Et diſſimulauit Comes, cæterique nobiles, & dixerunt: Pax & ſecuritas, emortua eſt enim virtus Slauorum. Defecit ergo in exercitu cuſtodia. Morante autem luce ante Duce, defecerunt exercitui alimenta, & deſtinati ſunt pueri, qui deberent ire ad exercitum Ducis propter victualia afferenda. Quibus primo diluculo iter aggreſſis, ecce in aſcenſu cliui apparuerunt cunei Slauorum cum populo innumerabili, tam equitum quam peditum. Quibus viſis, retorſere pedem pueri, & clamore valido dormientem ſuſcitauere exercitum. Alioquin omnes mortem ſomno copulaſſent. Tunc viri illuſtres atque militares Adolfus atque Reinoldus cum pauciſſimis Holzatenſium atque Thetmarſienſium, qui fortè ſomno excitati maturius accurrerant, exceperunt hoſtes in deſcenſu cliui, & contrita eſt prima acies Slauorum ab eis, & percuſſi ſunt eis vſque ad interiora ſtagni. Quorũ veſtigia ſubſecuta ſecunda Slauorum acies, operuit motum montium, & percuſſi ſunt Adolfus Comes, & Comes Reinoldus, & fortiſſimi quique ceciderunt. Et obtinuerunt Slaui caſtra Saxonum, & diripuerunt prædas caſtrorum. Porrò Guncelinus & Chriſtianus, & cum eis amplius quam trecenti milites conglobati in vnum, continebant ſe in latere pugnæ, ignorantes quid agerent. Formidoloſum quippe erat congredi cum tanto hoſte, omnibus ſcilicet ſocijs aut interfectis, aut in fugam diſiectis. Accidit ergo, vt cuneus quidam Slauorum veniret ad tabernaculum quoddam, vbi multi erant armigeri, & equi plures. Quibus expugnandis cùm valentius inſtarent, armigeri clamauerunt ad dominos ſuos, quorum globus erat vicino. Quid ſtatis, ô fortiſſimi milites? & quare non ſuccurritis ſeruis veſtris? certè vtique turpiſſime agitis. Qui concitati clamore ſeruorum ſuorum inſilierunt in hoſtes, & quaſi cæco furore pugnantes, liberauerunt pueros ſuos. Deinde caſtris fortius immerſi, difficile dictu eſt, quantos ictus dederint, vel quantas ſtrages hominum fecerint, donec victrices illas Slauorum acies diſijcerent, & reciperent caſtra, quæ perdiderant. Denique miſit Deus Slauis ſpiritum vertiginis, & ceciderunt de manibus optimorum militũ. Et audierunt Saxones, qui erant in latibulis, & egreſſi ſunt, & reſumpta audacia fortiter

inſulti

infuſi ſunt hoſtibus, & percuſſerunt eos attritione magna nimis: & repletus eſt campus ille aceruis mortuorum. Et venit Dux feſtinanter, vt fieret ſuis præſidio, & vidit ruinam, quę facta eſt in populo ſuo, & quia mortuus eſt Comes Adolfus, & fortiſſimi quique, & reſolutus eſt in lachrymas multas. Sed dolorem eius mitigauit copioſior victoria, & cædes Slauorum maxima, qui ad duo millia & quingentos connumerati ſunt. Præcepit ergo Dux, corpus Adolfi Comitis concidi fruſtratim, & aſſumi condiri opere pigmentarij, quo poſſet circumferri, & patris inferri monumentis. Et impletum eſt vaticinium, quod cecinit pridie quam pateretur, ſæpiſſime recitans verſum: Igne me examinaſti, & non eſt inuenta in me iniquitas.

CAP. 5.

In diebus illis venit nuncius in terram Slauorum, qui diceret Duci: Ecce legatus regis Græciæ cum multo comitatu venit Brunſwich, loquatur tibi. Ad hunc audiendũ Dux egreſſus eſt Slauiam, omiſſo exercitu, & proſperis expeditus ſucceſſibus, alioquin propter Comitis mortem importunam, conuocata fortitudine, omne robur Slauorũ cõſumpſiſſet, vſque in finem, & deleſſet terram Pomeranorum, ſocios Obotritorum. Omnis ergo terra Obotritorum, & finitimæ regiones, quæ pertinent ad regnum Obotritorum, aſſiduis bellis, maximè verò hoc nouiſſimo bello, tota in ſolitudinem redacta eſt, domino ſcilicet fauente, & dextram piiſſimi Ducis confortante. Si quæ Slauorum extremæ remanſerant reliquæ, propter annonæ penuriam, & agrorum deſolationes, tanta inedia confecti ſunt, vt congregatim ad Pomeranos ſiue ad Danos confugere cogerentur, quos illi nihil miſerantes, Polonis, Sorabis atque Boemis vendiderunt. Poſtquam ergo Dux exiens Slauia, dimiſit exercitum, vnumquenque in ſua, corpus Adolfi Comitis perlatum eſt Mindin, ibique ſancta deuotione reconditum. Comitatum verò tenuit Machildis vidua eius, cum filio tenello. Et immutata eſt facies terræ huius, eo quòd iuſtitia & quies Eccleſiarum ſublato bono patrono, penitus infirmari videretur. Ipſo enim ſuperſtite, clero nihil durum, nihil aſperum videbatur. Tantus erat fide, bonitate prudentia atque conſilio, vt virtutis videretur conſtructus virtutibus. Hic vnus de bellatoribus Domini, & certè non infimus, in funiculo ſortis ſuæ veris inuentus eſt, extirpans idololatriæ ſuperſtitiones, & faciens opus nouæ plantationis, quod fructificet in ſalutem. Nouiſſimè peracto boni itineris curſu, peruenit ad palmam, portanſque vexilla in caſtris Domini, ſicut pro defenſione patriæ & fide principum, vſque ad mortem. Rogatus vt vitæ conſuleret fugæ compendio, vehementer deteſtatus eſt, manibus pugnans, & voce Dominum orans, mortem libenter excepit, ob virtutis amorem. Huius æmulatione inſtigati illuſtres viri, & optimi Ducis boni ſatellites, Gunzelinus atque Bernhardus, quorum vnus Zuerin, alter Raceſburg præerat, fecerunt & ipſi opus bonum in funiculo patriæ ſuæ, bellantes prælia Domini, vt ſuſcitaretur cultus Dei noſtri in gente incredula & idololatra.

FINIS.

SYNOPSIS DE PRIMORDIIS ET PROPAGATIONE GENTIS SCHAVMBVRGIÆ: E SAXONIA CRANCII

lib. 8. cap. 26.

Perarduum fuerit, Comitum de Scowenborg & Holſatiæ lineam retexere, quantum permittitur ex priuilegijs & litteris repertis: nam ſcriptorum nemo fuit, qui eam diligenter referret in litteras. Vnde veniam debet lector hunc ſcribenti, ſicubi fortaſſe in eius lineæ commemoratione impegerit. Igitur initium huius nobilitatis eſt ex induſtrio & forti viro militari Adolpho de Schingſtede: qui dum cœtus Imperij ageretur in Minda, frequens aderat in concilio Imperatoris. Annales Mindenſium commemorant Conradum III. ſed ratio temporum non patitur: nam iſte Conradus Imperator inſtituit Adolphum ſecundum Holſatia peliſſe quod ſuo loco diximus. Erat ergo Conradus II. Imperator, ſub quo Adolphus meruit honorem Comitis, inſtante Mindenſi Epiſcopo: cui plurimum apud Imperatorem aderat & conſilio & auxilio, pro rebus Eccleſiæ. Dedit illi Pontifex feudum, de quo eum inueſtierat Imperator. Inde eſt, vt vſque hodie progenies eius non recognoſcat ſupra ſe principem, extra Imperatorem. Poſtea vacante Stormaria & Holſatia, Luderus tum Dux Saxoniæ Adolpho eius nepoti, aut fortè pronepoti (interceſſerāt etiam ante plures quam eorum) contulit eam quoque ditionem. Huius filius minor Adolphus ſucceſſit in vtraque ditione: nam maior Hartungus in expeditione Bohemica periit. Hic eſt Adolphus, qui cæſus eſt à Wandalis in obſidione vrbis Demyn. Huius filius Adolphus, primi in Holſatia nepos, vir erat magnificus: qui pulſus Holſatia, militauit in terra ſancta. reſtitutus, iterum pellitur ob rege Danorum: factus eſt Comes Stadenſis, ſiniuit in Scowenborg. Huic erant filij Bruno, Conradus, Adolphus. Bruno præpoſitus Magdeburgenſis, fit Epiſcopus Olomucenſis. Conradus ſucceſſit in Scowenborg. Adolphus rediit in Holſatiam, puer, vt Holſati ferunt, impetratus à nobili domina, quod diximus. Sed Mindenſium annales tradunt, illum ab Holſatis vocatum, cùm iam paulatim vires reſumerent. Hic eſt, qui victoriam obtinuit in Bornehouede, fugato Danorum rege. Idem militauit in Liuonia: in fine ingreſſus eſt ordinem Minorum. Huic erant filij Iohannes & Gerhardus, qui ditionem Holſatiæ ſunt partiti. nam Conradus patruus tenebat Scowenborg, Iohannes Wagriam, Gerhardus Holſatiam cum Stormaria acceperunt. Viſa eſt Gerhardo iniqua partitio, quòd longè vberior eſſet pars Iohannis, bello rem diſtinere tentabant: ſed interuenit compoſitio, in qua veriſimile eſt Gerhardum de ſucceſſione patrui in Scowenborg, qui prolem nō reliquit, quietatum. Nam filij Gerhardi illam ditionem poſtea tenuerunt. Ex hoc loco ſcinditur amborum linea. Iohannes in Wagria, quæ ab Oldenburg in Lubicam, per Todeslo, Plone, Zegeberg comprehendit vberiorem totius ditionis partem, permanſit. Filium reliquit Iohannem, cum aliquantis fratribus: in quibus Iohannes ſecundus reliquit tertium, cum multis fratribus, cognomento Largum. Ex his fratribus erat Adolphus, in Zegeberg cæſus. Tertius Iohannes reliquit Adolphum, in quo ſtetit linea: cuius morte ditio Pinnenberg cum pertinentijs venit ad Comites in Scowenborg: quod ſuo loco referemus. Ad lineam Gerhardi multiplicitorem tranſeamus. Genuit Henricum & Gerhardum. Henricus in Holſatia permanſit, multa gerens. Gerhardus peruenit in Scowenborg, & diu viuendo cæcitate percutitur: vnde nomen contraxit, vt cæcus cognominetur. Rediit in Holſatiam, Lubecæ finiens vitam. Reliquit filios Gerhardum, Adolphum, Henricum, Ottonem: duo nouiſſimi in Scowenborg remanſēre tumulati in monaſterio Rintelen. Henricus reliquit Henricum filium eius nominis tertium. Gerhardus autem tertius, cùm eſſet præpoſitus Lubicenſis, ſubdiaconus, apoſtolica diſpenſatione mortuis fratribus duxit vxorem, & genuit ex ea Iohannem, in quo ſtetit illa linea. Adolphus genuit Adolphum, Ericum, Gerhardum: ex quibus Ericus, magno labore & armorum cōtentione, aduerſus Ducem Brunſwici Henricū obtinuit Epiſcopatum Hildeſemenſem. Adolphus manſit in Scowenborg: Gerhardus in Holſatia.

Hic

Hic eſt ille Gerhardus, qui cum Iohanne fratruele Gerhardi tertij filio, in Thietmarſia pugnauit infeliciter, anno viceſimo ſecundo poſt mille trecentos. Henricus tertius genuit Gerhardum cum multis fratribus. Hic eſt, qui cognominatus eſt pro rerum claritudine Magnus, adoleſcentia eius tenuiſſima fertur fuiſſe, vt præter venaticos canes, nihil poſſideret, Rendesborg moratus. Vidit in eo ſpecimen magni ingenij vir militaris, vt fertur idem, qui Adolphum in Zegeberg perdidit, qui tradidit Gerhardo rumentis, cum inſtruxit ad militiam. cæſus eſt in Iutia. Adolphus in Scowenborg, cum ſe interponeret bello fratruelium ſuorum in Holſatia, ibi captus, & ære ſuo redimitur. Is genuit Adolphum, Gerhardum, Simonem, Bernhardum & Ottonem. Ex Adolphis, (incertum quis) erat qui ducta vxore filia Meſtiwoi Ducis Pomeraniæ, ſe Ducem ſcriberet Pomeraniæ vt teſtantur, quæ extant literæ cum ſigillis. Adolphus primogenitus ſuccedit in ditione patri in Scowenborg. Gerhardus fit Epiſcopus Mindenſis. Ambo penetrarunt itinere in terram ſanctam, diuiſis locis & temporibus. Simon haſtiludiis infirmatus, moritur. Bernhardus fit præpoſitus Hamburgenſis. Otto patriam ditionem gubernat. Magnus Gerhardus reliquit filios, Henricum cognomento Ferreum, & Nicolaum, vindices paternæ necis. Nicolaus filium non reliquit, ſed fratri ſuperſtes peruenit ad ea tempora, vt mortuo Adolpho in Wagria, interuentu principum, præſertim Ducis Saxoniæ, & multorum nobilium & militarium, daret Comitibus in Scowenborg tres præfecturas ad Albim, Hatesborg, Pinnenberg, Bernſtede: vt Wagria iungeretur Holſatiæ. Henricus reliquit filios Gerhardum, primum Sleſwici Ducem ex hoc genere, Albertum, Henricum. Albertus ſine prole perijt. Henricus eligitur Oſnaburgenſis Epiſcopus, ſed non peruenit ad conſecrationem. Otto in Scowenborg genuit Adolphum & Wilhelmum, in pueritia morientem. Is accepit, vt coniicio, ditionem primus in Holſatia, genuitque filios quinque. Adolphus filius, is eſt, qui militauit fratruelibus in Holſatia, cum magnam de Danis aſſequerentur victoriam in Holſatia. Gerhardus Dux perijt in Thietmarſia & reliquit filios, Henricum, Adolphum, Gerhardum & filias, quarum vna denupſit Theodorico de Oldenborg Comiti, ex qua nati ſunt, Chriſtianus, Mauricius, Gerhardus. In Scowenborg Adolphus genuit Ottonem. Is, moriente Adolpho Duce, in Holſatia contendit ad ſucceſſionem ſed Chriſtianus de Oldenborg, iam Danorum rex, præceſſit eum, vt potentia, ſic fauore. Vnde factum eſt, vt Otto accepta pecunia conquieſceret. Filij eius multi, Adolphus, Ericus, Erneſtus Epiſcopus Hildeſemenſis, Otto, Henricus Epiſcopus Mindenſis, Bernhardus, Antonius, Iohannes. Viuunt hodie, Otto in Piooenberg, Henricus, Antonius, Iohannes: hic ſolus filium habet Iudocum. Chriſtianus reliquit filios, Iohannem Danorum regem, & Fridericum Holſatiæ & Sleſwici Ducem. Hic eſt ſtatus rerum præſentium. Non te moueat lector, ſi qui præterea ſunt ſine nomine. Succeſſio quæſita eſt.

Appendix.

QVod deeſſe de Schaumburgiæ gentis propagine ſynopſi Cranciana videbatur, de eo non debuimus non hanc commonitionem noſtram ſubijcere, eſſe in recentioribus, qui inde & Comites Oldeburgios, & præpotentem Regum Daniæ ac Ducum Holſatiæ, &c. familiam deriuent. Quos hi ſententiæ ſuæ auctores, quæ monumẽta ſequantur, me præterit. Niſi fortè intelligi omnia de materni generis ſatu malimus. Nam Theuderico Oldeburgio Gerhardi eius filiam, qui primus ex Holſatiæ Comitibus Ducum dignitatem familiæ ſuæ conciliauit, connuptam fuiſſe, hocque matrimonio tam Regum Daniæ & Ducum Holſatiæ, quàm Comitum Oldeburg. qui hodie rerum potiuntur, editam ſtirpem, conſtat. Quanquàm neque paterna à me origo vel negatur, vel omnino in dubium vocatur. Et ſi quibus pro hac propugnare ſententia libet, hos equidem rogatos magnopere velim, & auctores & monumenta, quibus illa aſtruitur, quàm primum in lucem proferãt. Sic enim & Schaumburgiæ gentis decus vindicabitur, & ſingulare hiſtoriæ Germanicæ lumen accedit. Crancius Metropol. lib. 2. cap. 30 hæc habet. Latam ſobolem reliquit moriens Widikindus (Rex Saxonum, dynaſta Angriuariorum) ex quibus erant Comites de Ringelheim deque Oldeburg, &c. Cætera recentiorum, quibus idem aſſeueratur, teſtimonia, inque his Johannis Boceri, qui Oldeburg. familiæ conditorem facit Reginbertum, Widekindi è Wigberto F. pronepotem, omitto. Neque hoc corollarium noſtrum, quod neque ab inſtituto alienum, neque omnino inutile fore videbatur, lectori improbari, & meliora ab alijs dari, opto etiam atq; etiam.

096 eh 20

